

Fer-se enganyar

ORIOL IZQUIERDO

NARRATIVA

David Colomer, *Danys collaterals*. Quaderns Crema. Barcelona, 2001.

L'escritor ha estat tradicionalment un dels principals agents que emparaulen la realitat. Això és, s'ocupa de donar a les coses un nom que les designa i alhora les interpreta, un nom que les pot fer significatives per als qui en llegeixen el nom. Però l'escritor no es troba sol en aquesta tasca, i de fet ja fa prou anys que ni tan sols és l'emparaulador més influent. Durant el segle XX es van afermar amb tota la seva potència, primer la gran pantalla i després la petita, i amb aquesta més genèricament els mitjans de comunicació, com els emparauladors més solvents, o si més no, convertits en solvents per l'acollida que les seves propostes solen tenir entre els espectadors. Darre-rament, però, s'ha produït una mena d'alteració perversa d'aquest procés d'emparaulament, un procés que tenia gairebé sempre una dimensió en certa mesura crítica. L'alteració és que els mitjans de comunicació, de sobte emmandrits, accepten com a bons els noms que altres, i no uns altres qualssevol, donen

als fets. D'aquí l'èxit del terme *danys collaterals* proposat, no precisament de manera ingènua, per les forces de l'OTAN per comptabilitzar les morts de civils que els seus bombardejos provocaven a Sèrbia durant la darrera fase del conflicte dels Balcans. Ha estat sospitós, o alarmant, que el terme fos donat per bo com ho va ser. Però sospitar o alar-mar-se no canvia el fet, ni la seva gravetat.

TRIOMF DE L'EUFEMISME

És precisament amb el terme *Danys collaterals* que David Colomer ha presentat el segon llibre de narracions. Per què? D'entrada, segurament, perquè sembla una bona troballa. Però m'arriscaré a fer una lectura d'aquesta troballa. Sense afany de dramatitzar, podem considerar que l'acceptació acrítica del terme *danys collaterals* suposa el triomf de l'eufemisme tenyit de neutralitat, la imposició d'un suposat tecnicisme, com si el tecnicisme fos intrínsecament més vàlid per bé que no resulti ideològicament gens innocu. Hi ha alguna cosa en la mirada de David Colomer sobre els seus personatges, sobre les històries que n'explica, que recorda aquest afany de neutralitat, de fredor, d'asèpsia. Potser és per això que resulten, en la seva proximitat, en la seva quotidianitat, ara cíniques ara inquietants.

David Colomer agrupa els onze contes, escrits amb estil hàbil, funcional, transparent, i això també és un mèrit, en tres seccions. Els cinc contes de la primera *CNN Forecast Highs*, presenten personatges enderiats en projectes sense sortida, sense volta, com ara completar el *green* ni que sigui amb alguns milers de cops sobre la par o donar-se de baixa d'un canal de televisió digital. Els quatre de la segona, *El gat de Schrödinger*, parteixen d'alguna manera de la teoria dels universos paral·lels, amb conseqüències sovint nefastes, per exemple per als astronautes que veuen impotents com una pilota acapara l'interès del seu centre de control mentre la nau té incidències. A la darrera, *Històries d'amor relativament tràgiques*, el joc que més m'interessa és el joc amb la identitat confusa dels personatges.

Costa d'imaginar una vida més miserable que la d'aquella cambrera d'un bar d'un aeroport de París que protagonitza el conte *Catastrofília*. Viu esperant que caigui un avió, i veure-ho des del taulell estant. De fet, viu col·leccionant catàstrofes i desitjos de catàstrofes. I ve que finalment el seu somni s'acompleix, però no ben bé com ella l'havia previst. ¿Quantes vegades no ens hem sentit miserablement

David Colomer ha publicat el seu segon recull de relats

recargolats i miserablement plans, alhora, com ho és aquesta cambrera? David Colomer té la capacitat de presituacions familiarment absurdes protagonitzades per personatges patèticament semblants a nosaltres mateixos, tot i no tenir-hi res a veure. Tot, amb un punt de distanciament descarnat –abans se'n deia *irònic*–, que pot dur el lector a salvar-se de la lectura interpretant que l'autor no ho arrisca tot,

que no deixa de ser superficial –ara se'n diu, sovint, *mediàtic*–, que en el fons només fa conyeta. Perquè el lector que s'endinsi en la dotzena de contes –de fet, onze– de *Danys collaterals*, pot tenir la temptació d'enganyar-se i reduir la lectura a una brometa. Però la cosa no va tant de broma. Per bé que n'adopta nítidament l'aparença; vegeu, si no, la citació inicial, una recepta de salsa per a pasta italiana.

'Plorosament s'és rebenat de riure'

POESIA

Bernat Meix (Josep M. de Martín), *El clam a l'erm*. Proa. Barcelona, 2001.

Quan el pintor Josep Maria de Martín va decidir d'escriure poesia, vers els anys setanta, volgué ser un altre i es posà el pseudònim Bernat Meix (Bernat, com alguns dels seus admirats trobadors, i Meix, nom d'alguna de les seves cases de pagès de la banda de Solsona). Partint de la semificcio que atorga un pseudònim, el subtítol d'aquest llibre (*opera omnia*) està molt ben trobat: Meix no va existir per a cap altra cosa. Això fa que els poemes d'aquest llibre siguin el sentit de l'existència de Meix; si més no, l'existència de Meix. El llibre és el recull dels poemaris que van aparèixer entre l'any 1975 i el 1979, ara agrupats sota un mateix títol i, per tant, dotats, com a unitat, d'un mateix sentit últim.

Quin és, doncs, el sentit de Bernat Meix? Què vol dir *El clam a l'erm*?

L'ERM

Part per part, el llibre repassa algunes de les grans debilitats humanes. Aquest "clam al desert" és una queixa davant la vastitud eixorca i erma? És demanar aigua a la terra seca i morta? És –avaluat l'efecte produït pels poemes, a vint anys vista– parlar (o haver parlat) per les pedres? És la revisitació de la terra erma de T.S. Eliot? Bernat Meix podria ser una mena de veu de la consciència? Quin desconsol... O és la *vox clamantis in deserto* de Sant Joan? És la veu que anuncia una bonanova?

"És bo i caminant per la solitud i el silenci del desert que la paraula pren cos i sentit, es fa carn i ateny i domina els termes del paisatge de l'home" (Pere Ribot, *El crit del desert*. Edicions Proa, 1981). És aquesta presa de sentit?

Part per part, el llibre repassa algunes de les grans

JOSEP PEDRALS

debilitats humanes; però no de manera moralitzadora, sinó constatant realitats, retratant personatges i fins i tot autocriticant-se. I, a sobre, tot brodat amb una ironia intel·ligentíssima.

EL CLAM

Inesbrinable la correcta definició d'aquest *erm*, intentarem discernir quina és la forma del *clam*. Tots els títols de les parts del llibre van encaminats cap a la unitat que dèiem que té el conjunt, fet que recalca la voluntat d'aquesta unitat (que ho feia expressament, vaja!). Tots són sintagmes nominals d'estructura idèntica (article + substantiu + preposició a + article + substantiu): *Els journals al cos* (1975), *El peu al coll* (1975), *La mosca al nas* (1976) i *El nus a la cua* (1979). Els relliga: *El clam a l'erm* (2001).

Els poemes continguts en les parts assenyalades oscil·len entre estructures complexes i quadrades treballadíssimes i formes senzilles de ca-

ràcter popular; totes assolides amb perfecció formal impecable. Emparat rere una llengua artificial plagada de sonoritats occitanes trobadoresques, Meix redescobreix l'expressió popular i les frases fetes, girant-los la imatge, girant-los la forma (hipèrbats inesperables), girant-los el mot exacte (derivats, sinònims i escrutació amb lupa de camps semàntics)... I, gira que tomba, per llegir-ho hom ha d'anar-se'n de la gran al·legoria al petit mot metafòric i topat amb la ironia lingüística.

La ironia lingüística, que completa l'altra ironia que dèiem abans.

Nihil est in intellectum quod prius non fuerit in sensum. Amb aquesta llatinitat vull anar a parar a dos fets que retraten molt clarament determinats trets definitoris de l'obra de Meix. Els llatinismes, que de tant en tant fa servir de títol dels poemes i que m'agradaria fer entendre com a característica de l'intel·lectual que és en Meix (i en de Martín;

que la mena d'epíleg que hi ha d'Agustí Ferrer i Gasol ho explica, i amb passió) i de la recerca real que fa dels orígens de les seves pròpies paraules (origen compartit entre el català i l'occità), perquè Meix és un escriptor de diccionari...

I l'ús que fa dels cinc sentits per encarrilar la lectura, especialment de dos. L'oïda (els poemes s'haurien de sentir dits en veu alta!); car sonorament són poemes curiosos, tant pel vocabulari usat (ja hem dit la recerca del to de la llengua d'oc) com per l'ús de l'ordre de les frases, que crea un aire mig desmenjat i natural, alhora que totalment rebuscat, i fan pessigolletes a l'orella. I la vista; car, visualment, no és gens menyspreable l'experiència de l'autor en qüestions pictòriques, i es nota: domina a la perfecció la imatgeria que vol per ambientar i per descriure.

I fa unes descripcions de personatges (algunes dignes de Valle-Inclán, o d'Espriu...) plenes d'una ironia! En fi, és un llibre per a sibirites. Disfrutaran!